

UNELE CONSIDERAȚII ASUPRA CONFORMITĂȚII BUNURILOR ÎN CAZUL GARANȚIEI LEGALE PREVĂZUTE DE DIRECTIVA 1999/44/CE

Silviu-Dorin ȘCHIOPU

Abstract

According to Directive 1999/44/EC on certain aspects of the sale of consumer goods and associated guarantees, the seller is liable to the consumer for any lack of conformity which exists at the time the goods were delivered. The conformity with the contract derives not only from conformity with the express terms of the contract, but also from conformity with certain criteria laid down by the directive, criteria which in continental legal systems may be considered as imperative rules applicable to contracts governing the sale of consumer goods. As such, this short paper discusses some aspects of the lack of conformity which became apparent within six months of delivery of the goods and the conformity criteria provided by Directive 1999/44/EC.

Keywords: *consumer protection law, Directive 1999/44/EC, legal guarantee of conformity, principle of conformity with the contract, the lack of conformity which became apparent within six months of delivery of the goods, requirements for conformity, conformity criteria.*

În cazul vânzării bunurilor de consum, unele elemente contractuale esențiale, precum criteriile de conformitate, fac în prezent obiectul unei armonizări minime în temeiul Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 mai 1999 privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe¹.

Astfel, art. 2 alin. (2) din această directivă prevede o *prezumție relativă de conformitate a bunurilor cu contractul*², iar art. 3 alin. (1) precizează că vânzătorul este răspunzător față de consumator pentru orice neconformitate existentă în

¹ Publicată în Jurnalul Oficial al Comunității Europene L 171 din 7 iulie 1999. Transpusă prin *Legea nr. 449 din 12 noiembrie 2003* privind vânzarea produselor și garanțiile asociate acestora, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 812 din 18 noiembrie 2003.

² În același sens considerentul (7) prevede că „bunurile trebuie să fie conforme cu specificațiile contractuale [...] (iar) *principiul conformității cu contractul* (s.n.) poate fi considerat comun diferitelor tradiții juridice interne”.

momentul livrării bunurilor. Din coroborarea celor două dispoziții rezultă că, *în principiu*, obligația de a aduce dovada existenței unei neconformități și a existenței acesteia la data livrării bunului revine consumatorului³.

Art. 5 alin. (3) din Directiva 1999/44/CE prevede însă o normă derogatorie de la acest principiu în situația în care neconformitatea devine aparentă în termen de șase luni de la livrarea bunurilor. În acest caz, se presupune că neconformitatea a existat în momentul livrării⁴. Această ușurare a sarcinii probei în beneficiul consumatorului se întemeiază pe constatarea că, în cazul în care neconformitatea devine aparentă doar ulterior datei livrării bunurilor, dovedirea faptului că aceasta exista la data respectivă se poate dovedi „un obstacol insurmontabil pentru consumator”⁵, în timp ce, în general, este mult mai ușor pentru profesionist să demonstreze că lipsa de conformitate nu era prezentă la momentul livrării și că rezultă, de exemplu, dintr-o utilizare greșită din partea consumatorului⁶.

Potrivit art. 7 din Directiva 1999/44/CE, repartizarea sarcinii probei prevăzută de art. 5 alin. (3) prezintă un caracter obligatoriu atât pentru părți, care nu pot să deroge de la aceasta pe cale convențională, cât și pentru statele membre, care trebuie să asigure respectarea ei⁷. Prin urmare, această normă privind sarcina probei trebuie să se aplice chiar și atunci când nu a fost invocată în mod expres de consumatorul care poate beneficia de ea, iar această dispoziție trebuie să fie considerată o normă echivalentă unei norme naționale care ocupă – în cadrul ordinii juridice interne – rangul de *normă de ordine publică*, instanța națională având obligația de a o aplica din oficiu⁸.

Astfel, art. 5 alin. (3) din Directiva 1999/44/CE prevede o normă derogatorie de la principiul potrivit căruia consumatorului îi revine obligația de a răsturna

³ A se vedea CJUE, *Hotărârea din 4 iunie 2015*, Cauza C-497/13 – Faber, ECLI:EU:C:2015:357, publicată în Repertoriul electronic (Repertoriul general), pct. 52 din considerente.

⁴ Cu excepția situației în care prezumția în cauză este incompatibilă cu natura bunurilor sau cu natura neconformității, de exemplu atunci când durabilitatea normală a bunurilor este mai mică de șase luni sau când lipsa de conformitate este datorată unui accident ori manipulării necorespunzătoare. Această excepție se aplică și atunci când nu avem un caz de lipsă de conformitate, ci de uzură normală a produsului.

⁵ Commission des Communautés Européennes, *Proposition de directive du Parlement européen et du Conseil sur la vente et les garanties des biens de consommation*, COM(95) 520 final, Bruxelles, 18.06.1996, p. 13, disponibilă la <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:51995PC0520&from=FR>.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Articolul 7 – *Caracterul obligatoriu*: „(1) Orice condiții contractuale sau acorduri încheiate cu vânzătorul înainte ca neconformitatea să fie adusă la cunoștința vânzătorului, prin care se renunță sau se limitează, în mod direct sau indirect, drepturile rezultând din prezenta directivă, nu creează obligații pentru consumator, în conformitate cu legislația internă”.

⁸ CJUE, *Hotărârea din 4 iunie 2015*, Cauza C-497/13 – Faber, pct. 55-56 din considerente. Instanța națională, atât timp cât dispune, în sistemul său jurisdicțional intern, de posibilitatea de a aplica din oficiu o astfel de normă, are obligația de a aplica din oficiu orice dispoziție din dreptul său intern care transpune respectivul art. 5 alin. (3) din Directiva 1999/44/CE.

prezumția de conformitate a bunului vândut și de a proba neconformitatea pe care o invocă. Practic, atunci când neconformitatea devine aparentă în termen de șase luni de la livrarea bunurilor, se ușurează sarcina probei care incumbă consumatorului, în sensul că neconformitatea se presupune a fi existat în momentul livrării. Totuși, pentru a beneficia de această facilitare a probei, consumatorul trebuie să facă dovada anumitor elemente de fapt.

Pe de o parte, consumatorul trebuie să probeze faptul că *bunul cumpărat nu este conform cu respectivul contract*⁹, respectiv acesta are obligația de a dovedi numai existența neconformității, nu cauza acesteia și nici faptul că originea neconformității ar fi imputabilă vânzătorului¹⁰. Pe de altă parte, consumatorul mai trebuie să dovedească faptul că acea neconformitatea a apărut, adică a devenit aparentă din punct de vedere material, în termen de șase luni de la livrarea bunului¹¹.

Dovedind existența neconformității și faptul că aceasta a devenit aparentă din punct de vedere material în termenul de șase luni de la livrarea bunului, consumatorul este dispensat de sarcina de a mai proba că neconformitatea chiar exista la data livrării bunului. Practic se consideră că, deși a devenit aparentă doar ulterior livrării bunului (în scurta perioadă de șase luni), neconformitatea era deja prezentă „în stare embrionară” la momentul livrării¹².

În acest caz, revine profesionistului sarcina de a proba, dacă este cazul, că neconformitatea nu exista la momentul livrării bunului, dovedind că aceasta își are cauza sau originea într-un act sau o omisiune ulterioară livrării respective ori se datorează unui factor care nu îi este imputabil¹³. Dacă vânzătorul eșuează în a proba că *originea sau cauza neconformității constă într-o împrejurare survenită după livrarea bunului*, prezumția stabilită la art. 5 alin. (3) din Directiva 1999/44/CE va permite consumatorului să invoce drepturile pe care i le conferă această directivă. Prin urmare, *prezumția potrivit căreia neconformitatea a existat la momentul livrării bunului* poate fi înlăturată numai dacă vânzătorul dovedește corespunzător cerințelor legale că originea sau cauza neconformității respective constă într-o împrejurare survenită după livrarea bunului¹⁴.

În timp ce este simplu a proba că neconformitatea a devenit aparentă din punct de vedere material în termenul de șase luni de la livrarea bunurilor, chestiunea neconformității bunurilor necesită unele explicații.

⁹ De exemplu, nu prezintă calitățile convenite prin contract sau este impropriu utilizării așteptate în mod obișnuit pentru acest tip de bun.

¹⁰ „În plus, ar fi imposibil să se atribuie cumpărătorului o asemenea sarcină a probei, întrucât se poate presupune în mod rezonabil că, în principiu, vânzătorul dispune de mai multe informații (detaliate) în ceea ce privește bunul și starea în care a fost livrat. Consumatorului nu i se poate impune să aducă probe care nu se află la dispoziția sa” – CJUE, *Concluziile avocatului general Eleanor Sharpston prezentate la 27 noiembrie 2014*, Cauza C-497/13 – Faber, ECLI:EU:C:2014:2403, pct. 88.

¹¹ CJUE, *Hotărârea din 4 iunie 2015*, Cauza C-497/13 – Faber, pct. 70-71 din considerente.

¹² Commission des Communautés Européennes, *op. cit.*, p. 12.

¹³ CJUE, *Concluziile avocatului general Eleanor Sharpston prezentate la 27 noiembrie 2014*, pct. 89.

¹⁴ CJUE, *Hotărârea din 4 iunie 2015*, Cauza C-497/13 – Faber, pct. 75 din considerente.

Potrivit art. 2 alin. (1) din Directiva 1999/44/CE, vânzătorul trebuie să livreze consumatorului bunuri conforme cu contractul de vânzare (specificațiile contractuale). Pentru a facilita aplicarea principiului de conformitate cu contractul¹⁵, alin. (2) introduce o *prezumție de conformitate cu contractul* pentru cele mai comune situații, elementele acestei prezumții fiind cumulative, în sensul că, dacă circumstanțele cauzei fac un anumit element în mod vădit inadecvat, celelalte elemente ale prezumției rămân, totuși, aplicabile¹⁶. Astfel, conformitatea cu contractul derivă, nu numai din conformitatea cu termenii contractului, ci și din respectarea criteriilor prevăzute în alin. (2), criterii ce pot fi considerate ca reguli obligatorii aplicabile contractului de vânzare a bunurilor de consum¹⁷.

Bunurile de consum se presupun a fi conforme cu contractul atunci când:

a) corespund descrierii date de vânzător și posedă calitățile bunurilor pe care vânzătorul le-a prezentat consumatorului ca mostră sau ca model;

b) sunt corespunzătoare scopului special pentru care consumatorul le solicită și pe care el l-a adus la cunoștința vânzătorului la încheierea contractului și pe care vânzătorul l-a acceptat;

c) sunt corespunzătoare scopurilor pentru care bunurile de același tip se utilizează în mod normal;

d) prezintă calitatea și performanța care sunt normale pentru bunurile de același tip și la care consumatorul se poate aștepta în mod rezonabil, dată fiind natura bunurilor și ținându-se seama de orice declarații publice privind caracteristicile specifice ale bunurilor făcute de vânzător, producător sau reprezentantul acestuia, în special în reclame sau prin etichetare¹⁸. Vânzătorul nu trebuie să respecte declarațiile publice în cazul în care demonstrează, *fie* că nu era sau nu ar fi putut, în mod rezonabil, să cunoască declarația în cauză; *fie* că declarația a fost rectificată înainte de încheierea contractului; *fie* că decizia de achiziționare a bunurilor de consum nu ar fi putut fi influențată de declarație.

De asemenea, în cazul în care instalarea face parte din contractul de vânzare a bunurilor, iar bunurile au fost instalate de vânzător sau sub responsabilitatea sa,

¹⁵ Conformitatea cu contractul este, de asemenea, criteriul utilizat de către art. 35 din *Convenția Națiunilor Unite asupra contractelor de vânzare internațională de mărfuri, încheiată la Viena la 11 aprilie 1980*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 54 din 19 martie 1991.

¹⁶ A se vedea considerentul (8) al Directivei 1999/44/CE, în special versiunea în limba franceză.

¹⁷ În acest sens, a se vedea *Commission des Communautés Européennes, op. cit.*, p. 11.

¹⁸ În ceea ce privește durabilitatea, stabilirea lipsei de conformitate se bazează pe un standard general, nu pe așteptările consumatorilor individuali. Diferențele de calitate în mărfuri sunt adesea reflectate în nivelurile prețurilor. Acesta este motivul pentru care prețul trebuie să fie luat în considerare și la evaluarea lipsei de conformitate. - a se vedea *Finnish Competition and Consumer Authority, The Consumer Ombudsman's Guidelines: Statutory liability for lack of conformity and guarantee in the sale of consumer goods* (2002, revised 2011, 2018), pct. 3, document disponibil la <https://www.kkv.fi/en/decisions-and-publications/publications/consumer-ombudsmans-guidelines/by-subject/statutory-liability-for-lack-of-conformity-and-guarantee-in-the-sale-of-consumer-goods/#10>.

orice *neconformitate datorată unei instalări incorecte* a bunurilor de consum se consideră echivalentă unei *neconformități* a bunurilor. La fel se întâmplă și atunci când produsul destinat a fi instalat de consumator este instalat de acesta, iar instalarea incorectă se datorează unei erori din instrucțiunile de instalare.

Inițial, s-a discutat posibilitatea de a extinde normele care reglementează garanția legală și la serviciile asociate bunurilor de consum (instalare, reparare, întreținere, etc.) însă, Comisia Europeană a considerat că diversitatea și complexitatea serviciilor nu se pretează la o simplă extindere a regulilor privind vânzarea bunurilor. Pe de altă parte, în ceea ce privește instalarea bunurilor legată de vânzare, această asimilare se poate face fără dificultate și este chiar necesară, atât din cauza greutății de a distinge, în practică, cele două prestații ale profesionistului, cât și prin nevoia de a proteja consumatorul într-o manieră omogenă.¹⁹

Reamintim că elementele acestei prezumții sunt cumulative, iar dacă circumstanțele cauzei fac un anumit element în mod vădit inadecvat, celelalte elemente ale prezumției rămân totuși aplicabile, aceste criterii putând fi considerate ca reguli obligatorii aplicabile contractului de vânzare a bunurilor de consum.

Bineînțeles, potrivit art. 2 alin. (3) din Directiva 1999/44/CE, nu se consideră a exista o *neconformitate* atunci când, la încheierea contractului, consumatorul cunoștea sau nu putea, în mod rezonabil, să nu cunoască *neconformitatea*, precum și în cazul în care *neconformitatea* își are originea în însăși materialele furnizate de consumator.

Prezumția potrivit căreia orice *neconformitate* care devine aparentă în termen de șase luni de la livrarea bunurilor se presupune că a existat la momentul livrării se aplică, în principiu, tuturor bunurilor de consum, cu unele excepții, cum ar fi produsele alimentare. De asemenea, îmbrăcămintea și încălțămintea intră în domeniul de aplicare al acestei prezumții. În situațiile neclare, trebuie să se efectueze o evaluare separată pentru fiecare produs în parte pentru a se stabili dacă durabilitatea normală este mai mică de șase luni sau dacă în acel caz avem mai degrabă o uzură normală, decât o lipsă de conformitate²⁰.

Legiuitorul european subliniază, în considerentul (7), că „pot fi utile, în special, prevederi de drept intern suplimentare pentru a asigura protecția consumatorului în cazurile în care părțile nu au convenit asupra unor condiții contractuale specifice”. În acest sens, actul normativ prin care a fost transpusă în legislația națională directiva, respectiv *Legea nr. 449 din 12 noiembrie 2003* privind vânzarea produselor și garanțiile asociate acestora²¹ prevede că „Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor va propune Guvernului spre aprobare, prin hotărâre, norme metodologice de aplicare a prezentei legi, pe grupe de produse”²².

¹⁹ Commission des Communautés Européennes, *op. cit.*, p. 12.

²⁰ Finnish Competition and Consumer Authority, *op. cit.*, pct. 3.

²¹ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 347 din 6 mai 2008.

²² Dispoziție introdusă prin pct. 10 al art. I din *Ordonanța de Urgență nr. 174 din 19 noiembrie 2008*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 795 din 27 noiembrie 2008. Anterior art. 26 al Legii nr. 449/2003 prevedea că: „Guvernul va adopta norme metodologice de aplicare a prezentei legi”.

Deși elaborarea acestora a fost prevăzută în urmă cu peste un deceniu, nici în prezent normele metodologice nu au văzut lumina tiparului, iar aceasta, deși, chiar Avocatul Poporului a recomandat emiterea lor cu celeritate, adresându-se în această problematică și Primului Ministru, printr-un Raport special²³.

Cel mai probabil va trebui să așteptăm transpunerea Directivei (UE) 2019/771 privind anumite aspecte referitoare la contractele de vânzare de bunuri²⁴, care abrogă de la 1 ianuarie 2022 Directiva 1999/44/CE, pentru a vedea dacă legiuitorul național va mai considera necesară adoptarea unor norme metodologice de aplicare cu privire la criteriile de conformitate, iar aceasta în condițiile în care art. 4 din Directiva (UE) 2019/771 prevede că „în absența unor dispoziții contrare în prezenta directivă, statele membre nu mențin și nici nu introduc în dreptul lor intern dispoziții diferite de cele stabilite în prezenta directivă, inclusiv dispoziții mai stricte sau mai permissive care să asigure un nivel diferit de protecție a consumatorilor”, iar considerentul (10) precizează că, în temeiul directivei, „ar trebui să fie pe deplin armonizate normele privind cerințele de conformitate”.

²³ A se vedea Avocatul Poporului, *Recomandarea nr. 6 din 6 decembrie 2011 referitoare la încălcarea unor drepturi ale consumatorilor*, document disponibil la <http://www.avp.ro/recomandari/recomandare6-2011.pdf>.

²⁴ *Directiva (UE) 2019/771* a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2019 privind anumite aspecte referitoare la contractele de vânzare de bunuri, de modificare a Regulamentului (UE) 2017/2394 și a Directivei 2009/22/CE și de abrogare a Directivei 1999/44/CE, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 136 din 22 mai 2019.